

Ekonomi och arbetsmarknad

Program antaget av
Centerpartiets partistämman 2019

Innehåll

Möjligheternas land	2
Viktiga reformer i Januariavtalet.....	2
Ökade livschanser oberoende av bakgrund	3
Flexicurity, trygghet och omställning på svensk arbetsmarknad	3
Utsatta in i jobb.....	4
Flexicurity och kompetensutveckling.....	4
Ett nytt kontrakt för integrationen i Sverige	5
Snabbare vägar in i arbete	6
Kvalificering in i transfereringssystemen.....	6
Fokus på jobb för utrikesfödda kvinnor	6
Så vänder vi platser som hamnat efter.....	7
Jämställdhet	7
Jämställda löner	7
Jämställt företagande	8
Konkurrenskraft och motståndskraft	8
Minskat regelkrångel för Sveriges företagare	9
Skattereform för hållbar tillväxt	10
Använd digitaliseringens kraft.....	11
Motståndskraft inför lågkonjunkturen.....	11
Stärk ekonomin för kommuner och regioner.....	12

Stämmoprogram för ekonomi och arbetsmarknad

Möjligheternas land

Sverige är ett av världens rikaste, mest jämställda och klimateffektiva länder. Ändå står Sverige just nu inför stora utmaningar.

Den internationella öppenheten och frihandeln, som är avgörande för ett litet exportberoende land som Sverige, hotas av nationalism och tullmurar. Klimathotet riskerar att kullkasta förutsättningarna för den globala ekonomin och ställer krav på omställning till det förnybara.

Sverige präglas också sedan länge av en långvarig och allvarlig social klyvning. Det är en klyvning som går mellan människor och mellan platser. Mellan de med utbildning, språk och yrkeserfarenhet och de som inte har ett jobb. Mellan välmående och företagsamma orter och utsatta för- och bruksorter. Friheten och möjligheterna är ojämnt fördelade.

Sverige kan bara möta dessa utmaningar genom att blicka framåt. Lösningen för att hjälpa de som hamnat på fel sida om klyvningen är inte mer statliga bidrag och regleringar. Det är riktiga jobb, varaktig tillväxt, fler dynamiska företag, högkvalitativa utbildningar och efterfrågade färdigheter. Lösningen på klimatfrågan är inte planekonomi, utan kraftfulla incitament för nya idéer om omställning och förnybart. För att bryta klyvningen och klimatkrisen behövs därför mer, inte mindre, frihet.

Sverige behöver utveckla och förnya vår svenska modell. Sverige ska vara ett land där alla människor, infödda som inflyttade, både kan och förväntas göra en livsresa, bygga sin tillvaro och få egenmakt att forma sina liv. Oberoende av postnummer och bakgrund. Att bygga en möjligheternas ekonomi, som främjar den enskildes frihet, ekonomins tillväxtförmåga och klimatomställningen, som bryter klyvningen mellan människor och platser, är det stora och avgörande liberala projekt som Sverige nu står inför.

Det behövs frihet från de regler och skatter som hindrar jobb, företag, bostäder och tillväxt. Skatter och regler kan inte utformas enbart för stora städer och gamla företag, utan måste också fungera för mindre orter och nya småföretag.

Staten behöver fokusera på de kärnuppgifter som avgör människors livschanser, inte på att i efterhand kompensera för misslyckanden. Det behövs trygghet från brott och från sjukdom. Utbildning och vidareutbildning är och förblir den helt avgörande nyckeln för att ge människor möjlighet att växa.

Viktiga reformer i Januariavtalet

Centerpartiet har i Januariavtalet drivit fram stora liberala reformer som nu genomförs för bland annat arbetsmarknaden, skattesystemet, företagspolitiken och bostadsmarknaden. Men det är bara början.

Inom arbetsmarknaden handlar det om flera grundläggande förändringar för att öppna arbetsmarknaden och att fler ska få sitt första jobb. Arbetsförmedlingen reformeras i grunden

där fristående aktörer matchar och rustar arbetssökande för de lediga jobben. Arbetsrätten moderniseras och anpassas efter dagens arbetsmarknad. Lagen om anställningsskydd ska ändras genom tydligt utökade undantag från turordningsreglerna. Arbetslöshetsförsäkringen ska reformeras i linje med en flexicuritymodell och öppnas för fler som arbetat, baseras på inkomster och trappas ned samt fasas ut i takt med arbetslöshetens längd. Vägen in på arbetsmarknaden förstärks genom att fler får chansen till ett jobb utan utbildningskrav.

Januariavtalet innehåller en rad reformer för bättre villkor för företagande och entreprenörer. En gemensam ambition i avtalet är att Sveriges ekonomi ska stärkas genom att främja ett mer konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv och vi underlättar möjligheterna att bli, verka och lyckas som företagare. Beskattningen av företag, i synnerhet växande små och medelstora företag, ska bli mer gynnsam. Arbetsgivaravgifter ska sänkas. Förbättrade regler för personaloptioner och borttagen extraskatt på generationsskiften genomförs. Taket i RUT tredubblas och avdraget utvidgas till tvätt, flytt-, hämt- och trygghetstjänster. En kraftig förenkling av beskattning och regelverk för mikroföretagande ska genomföras.

Inom skatteområdet ska viktiga skattesänkningar på arbete och företag genomföras enligt Januariavtalet. Ett ingångsavdrag, med kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter för de som är nya på arbetsmarknaden de första två åren. Miljöskatternas andel av skatteinkomsterna ska öka. En grön skatteväxling ska genomföras med höjda miljöskatter som växlas mot sänkt skatt på jobb och företagande. De sänkta skatter på jobb och företagande som ska matcha miljöskatterna är utöver ingångsavdraget och borttagandet av värnskatten, som ska tas bort 2020. Viktiga mål för en ny skattereform är att öka sysselsättningen och antalet arbetande timmar med sänkt skatt på jobb och företagande, bidra till att klimat- och miljömål nås, stärka Sveriges konkurrenskraft, sänka marginalskatten och uppnå att färre betalar statlig inkomstskatt. Den högre skatt pensionärer betalar tas bort.

Ska Sverige minska klyvningen och lägga grunden för varaktigt växande välstånd, måste reformerna fortsätta.

Ökade livschanser oberoende av bakgrund

Flexicurity, trygghet och omställning på svensk arbetsmarknad

Sverige är ett rikt land, men med en arbetsmarknad som stänger många ute. I högkonjunktursens Sverige finns hundratusentals människor som står utanför svensk arbetsmarknad. Tre fjärdedelar av dem, en kvarts miljon, är dessutom vad som kallas utsatta: utlandsfödda, äldre som ska tillbaka i jobb, personer utan gymnasieexamen och personer med funktionsnedsättning.

Arbetsmarknaden är tudelad. Trots hög arbetslöshet råder akut brist på många typer av arbetskraft. För personer med längre utbildning och goda svenskkunskaper är arbetslösheten låg, samtidigt som den är mångfalt högre för övriga. När konjunkturen försvagas riskerar fler människor att stängas ute.

Därför måste vi förnya den svenska modellen. Arbetsmarknaden måste bli öppen. Enkelhet och flexibilitet måste vara grundprincipen, med en trygghet byggd på starkt kompetens genom hela livet.

Utsatta in i jobb

Det mest akuta är att bryta de lås i form av skatter och regler som stänger ute människor med kort utbildning och svagare svenskunskaper. Det måste gå att börja till en något lägre lön under de första åren istället för att fastna i bidrag. Etableringsjobben, som framförhandlats av arbetsmarknadens parter, ska nu breddas till de många mindre företag utan kollektivavtal som skapar en stor andel av de nya jobben. Men ger inte denna breddning tillräcklig effekt på arbetslösheten bör det lagstiftas om en ny form av lärlingsjobb med en lägre ingångslön.

Skattekilarna på att anställa, som är bland världens högsta, måste sänkas brett för de som inte kommer in på arbetsmarknaden. Centerpartiet har drivit igenom att arbetsgivaravgiften ska sänkas kraftigt för de som är nya på arbetsmarknaden.

Flexicurity och kompetensutveckling

Hela arbetsmarknaden, inte bara den för de mest utsatta, bör bli mer flexibel och rörlig. Principen bör vara "flexicurity" – en kombination av flexibilitet och trygghet, genom stora möjligheter till vidareutbildning och omställning, som bland annat införts exempelvis i Danmark. Kombinationen flexibilitet-utbildning-omställning behövs för att möta de nya kompetensbehov som hela tiden uppstår på arbetsmarknaden.

De gamla och godtyckliga regleringarna av arbetsmarknaden bör ersättas med flexibla, rättvisa och enkla regler, lika för alla, som skyddar mot godtycke och diskriminering och premierar kompetens. Turordning vid uppsägning ska utgå från kompetens, inte anställningsår.

Idag kan fackförbund vidta stridsåtgärder mot små företag även om de anställda där själva inte har någon konflikt med arbetsgivaren. Sådana strider handlar sällan om att fackmedlemmar drabbats av orimliga villkor eller vägras skälig lön, utan att den mix av villkor som anställda och arbetsgivare enats om är en annan än den facket föreskriver centralt. Godtycket i att blockera mindre företag måste bytas mot respekt för de anställdas egna önskemål. Det måste finnas en proportionalitetsregel mellan vad facket försöker uppnå med sina stridsåtgärder och den skada det lilla företaget eller samhällsekonomin utsätts för. Detta är exempel på behov av en mer genomgripande modernisering av arbetsrätten.

Samtidigt som flexibiliteten ökar måste såväl det offentliga som privata arbetsgivare investera mer resurser i utbildning och vidareutbildning. Anställda ska ges bättre möjligheter att kompetensutvecklas på arbetsplatsen. Något som skapar bättre förutsättningar till karriärsteg, gör att människor står starkare på arbetsmarknaden och har lättare att också hitta ett nytt jobb. Arbetsgivarna måste ha tydliga incitament att satsa på de anställdas kompetens. Samhället måste också bättre kunna möta flaskhalsar i bristyrken.

Sveriges konkurrenskraft bygger på hög kompetens, och att många företag satsar mycket på anställdas vidareutbildning och kompetenshöjande insatser. Men eftersom det alltid finns en risk att företag förlorar värdet av en sådan investering, exempelvis om den anställda byter jobb, så är det inte alla företag som gör dessa viktiga investeringar i kompetenshöjande åtgärder för personalen. Individen har i en föränderlig värld större värde av kompetenshöjning än vad företag i regel kan erbjuda. Därför finns det ett samhällsintresse av att skapa särskilda ekonomiska incitament för att investera i anställdas vidareutbildning. Centerpartiet vill därför att företagens incitament att investera i personalens kompetens förstärks, exempelvis genom ett kompetensavdrag.

Vidareutbildning och omställning är idag relativt framgångsrik, men sker i för liten skala. Yrkeshögskolan (YH), en avancerad yrkesutbildning i bristyrken och företagande, är en av svensk arbetsmarknads mest framgångsrika projekt, med stora samhällsekonomiska vinster. Men YH behöver skalas upp. Den typ av utbildning som bedrivs inom YH är en lika naturlig och viktig del av det svenska utbildningssystemet som exempelvis högskolor och universitet. YH lider också av att det inte är permanenta utbildningar, utan projektanslag, som gör att anordnarna inte får långsiktighet i sin verksamhet. Ett stort YH – lyft bör genomföras där Yrkeshögskolan stärks avsevärt och får en högre grad av fasta anslag. Fler förberedande utbildningar bör finansieras och kortare påbyggnadsutbildningar kunna ingå. Privata och offentliga arbetsgivare bör också få möjlighet att delfinansiera YH-platser när de ser stora behov av kompetenser utöver vad den statliga nivån bedömt nödvändigt.

I många länder med välfungerande yrkesutbildningar spelar lärlingsskapet, med sin kombination av anställning och utbildning i yrket, en större roll än i Sverige. Även vuxna måste i högre grad kunna gå lärlingsutbildningar, med studiemedel, studielån och stöd till anordnare. Yrkesvux, yrkesutbildningar motsvarande gymnasiet, är idag också underdimensionerade i förhållande till växande behov, inte minst i offentlig sektor. Ett sätt att både bredda utbildningarna och stärka effektiviteten är att införa en vuxenutbildningspeng med mer av resultatkrav kopplade till möjligheterna att få arbete.

Det ordinarie högre utbildningssystemet är idag i huvudsak anpassat efter unga. Det blir dock allt vanligare och viktigare att äldre vuxna återgår till studier för att få ny kompetens. Dessutom lever vi längre och allt fler jobbar högre upp i åren. Därför bör studielån inte fasas ut redan från 47 och vara möjliga att ta ända till 60 år. För att möjliggöra ett livslångt lärande med kontinuerlig påfyllning av kunskap bör även kursutbuden, på universitet så väl som yrkeshögskolor, anpassas för att erbjuda kompetensutveckling för yrkesverksamma i en större utsträckning än vad de gör idag.

Många som idag står utanför arbetsmarknaden är långtidssjukskrivna. Försäkringskassan bör ha ett uttalat mål för hur många som ska komma tillbaka till arbete, snarare än mål som enbart syftar till människor ska lämna sjukförsäkringen även om det innebär att individen övergår i andra bidragssystem.

Ett nytt kontrakt för integrationen i Sverige

Till Sverige har människor kommit från Europa och resten av världen. Människor som idag spelar en avgörande roll för såväl näringsliv som välfärd och som företagare har skapat ett stort antal arbetstillfällen. Men Sverige är också ett land med en mycket dåligt fungerande integration. En arbetsmarknad med höga trösklar och ett byråkratiskt mottagande har skapat ett av västvärldens största gap i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda. Istället för att nyanlända, precis som arbetskraftsinvandrare, har mötts av förväntningar på och möjligheter till att jobba hårt, lära sig svenska och göra rätt för sig, har man ofta mötts av passiv väntan och bidragsberoende.

Här måste ett nytt kontrakt upprättas. Den som kommer till Sverige måste mötas av höga förväntningar, höga krav, hårt arbete och fler timmar av svenskundervisning och praktik. Samtidigt ska de också kunna ha höga förväntningar på att Sverige erbjuder goda möjligheter att snabbt komma in i samhället och kunna hitta jobb och bostad.

Snabbare vägar in i arbete

Alla, såväl nyanlända som inrikes födda, gynnas av lägre trösklar till den svenska arbetsmarknaden. Därför är de reformer av arbetsmarknaden som nu ska genomföras inom ramen för Januariavtalet avgörande för integrationen. Men än mer måste göras framåt.

Människorna som söker sig till Sverige är inte identiska. Det är individer och familjer som skiljer sig åt. Vissa har lång eftergymnasial utbildning. Andra har inte gått ett enda år i skola.

För dem med mer arbetslivserfarenhet och längre skolgång krävs i första hand inventering, validering och komplettering av deras färdigheter. Migrationsverket måste ha en fungerande genomgång av kompetenser hos asylsökande och snabbare metoder att referera dem med examina till branschorganisationer och lärosäten, där det i sin tur bör finnas incitament, resurser och rutiner nog för att lägga tid på att granska och validera kunskaper och kompletterande utbildningar.

För de med mindre erfarenhet och kortare skolgång krävs i stället intensiv praktik och utbildning. På Centerpartiets initiativ ska det nu införas ett intensivår för nyanlända, med fler timmar yrkessvenska, även på kvällar och helger, bättre svenskundervisning med en resultatbaserad SFI-peng, praktik inom bristyrken, utökad obligatorisk samhällsorientering, mentorskapsprogram och möjligheten att ta ett certifikat för de som når upp till de högt satta målen för yrkeskunskap och språk. På sikt bör en sådan intensiv inledande period gälla de allra flesta av de vuxna som får uppehållstillstånd.

Integration är dock mer än offentliga integrationsprogram. Än viktigare är personliga relationer och nätverk. Föreningslivet och företags ideella arbete är därför avgörande för att nyanlända ska komma in i samhället. Det bör därför finnas långsiktiga medel för civilsamhällets integrationsarbete, till exempel mentorskap och integration genom idrott och folkbildning. Stöd ska enbart ges till organisationer med demokratiska värderingar.

Kvalificering in i transfereringssystemen

En grundläggande princip är att människor som tar del av våra gemensamma trygghetssystem behandlas lika. Samma möjligheter och skyldigheter ska gälla alla. Därför är det rimligt att nyanlända också får arbeta för att nå högre ersättningsnivåer i socialförsäkringen, så att man kvalificerar sig in i det svenska socialförsäkringssystemet. Det ökar drivkrafterna att komma i arbete, sänker kostnaderna och tydliggör att asylrätten handlar om att erbjuda skydd, inte förmåner. Ersättning i transfereringssystem bör därför utgå baserat på inkomst, och därmed inbetald skatt, snarare än dagens framåtblickande mått: sjukpenninggrundande inkomst. Existerande undantag från kvalificeringsregler för flyktingar, inom exempelvis garantipensionen och sjukersättningen, bör tas bort. Etableringsersättningen bör också göras om till ett etableringslån, baserat på samma principer som gäller för CSN-lån, där lånet betalas tillbaka under en längre tid.

Fokus på jobb för utrikesfödda kvinnor

För alltför många utrikes födda kvinnor domineras den inledande tiden i Sverige alltför ofta av hushållsarbete och barnpassning, vilket kraftigt minskar chansen att komma i arbete. Integration är därmed också en fråga om jämställdhet. Tiden i föräldraförsäkring bör därför begränsas och språkutbildning påbörjas parallellt med eventuell föräldraledighet, bland annat genom integrationsförskolor. Ekonomiska ersättningar till hushåll, som till exempel ekonomiskt bistånd, bör som regel betalas ut jämnt mellan makar, för att stärka kvinnors

ekonomiska makt. Kvinnor ska alltid ges rätt och möjlighet att ha enskilda möten med myndigheter, utan manlig släkting eller bekant närvarande. Det behövs tydlig information om att det svenska samhället bygger på att föräldrar har delat försörjningsansvar.

Så vänder vi platser som hamnat efter

Geografi påverkar människors ekonomiska möjligheter och livschanser. Vissa platser, både i städer och på landsbygden, hamnar efter i globaliseringen medan andra blir attraktiva och spännande. Men det finns många som inte kan eller vill flytta från de platser där de är rotade. Klyvningen blir därmed tydligt regional och ibland även lokal, med grannkommuner och till och med grannkvarter med helt olika förutsättningar. Frustrationen kan då bli stor hos människor som känner att den plats dit de är knutna inte ges en rimlig chans, och att de stängs ute från framgång.

Att bringa de bästa förutsättningarna till de platser där människor befinner sig, inte bara förvänta sig att människor ska kunna flytta dit de bästa förutsättningarna finns, blir därför en avgörande faktor för att förbättra svensk ekonomis funktionssätt och möta människors oro över samhällsutvecklingen. Decentralisering av ekonomiska möjligheter till fler geografiska platser är en prioritet.

Inte minst måste utvecklingen i de så kallat utsatta områdena brytas. Det har lyckats på flera håll i landet, där Falkagård i Falkenberg var först. Politiken på såväl nationell som lokal nivå måste fokuserat arbeta för att snarast få dessa områden att bli trygga och blomstrande boendemiljöer.

I grunden är det effektivaste sättet att minska problemen i utanförskapsområdena en fungerande arbetsmarknad, där fler får jobb och färre hamnar i utanförskap. Men det räcker inte. En närvarande ordningsmakt och samordnande polisinsatser krävs, för att säkra invånares och näringsidkares trygghet.

Utsatta skolor måste vändas och göras till ljuspunkter för området, för att på så vis locka familjer att stanna. Skolor som misslyckas måste därför inte bara få stärkta resurser, utan de behöver snabbt kunna tas över av en annan ledning eller huvudman.

Tudelingen mellan attraktiva områden och utsatta områden i städerna är också en tudelning mellan ägt boende i attraktiva områden och hyrt boende i de utsatta. Fler måste ges möjlighet att förvärva sitt boende och bebyggelsen i områden präglade av hyresrätter bör blandas upp med nybyggnation av bostadsrätter, attraktiva boenden och inte minst butikslokaler.

Jämställdhet

I en tid då kvinnor i genomsnitt har längre utbildning och högre kvalifikationer än män så fortsätter de ändå att tjäna mindre, ha färre chefsposter och i mindre utsträckning äga och driva färre företag. Det är oacceptabelt och ohållbart.

Jämställda löner

Det finns skillnader mellan mäns och kvinnors löner som fortsatt är oförklarade, det vill säga även när hänsyn tas till faktorer som olika yrkesval, utbildningsnivå, ålder och arbetstid. En del av detta lönegap beror troligen på diskriminering. En annan del av lönegapet beror på det fortsatt ojämna uttaget av föräldrapenning och fördelningen av hemarbete. Det finns också negativa och självförstärkande spiraler, där kvinnor tjänar mindre eftersom arbetsgivare

förväntar sig att kvinnor ska ta ett större ansvar för hemmet, vilket gör att familjer får incitament att låta kvinnor ta detta ansvar eftersom de tjänar mindre.

Det offentliga – kommuner, regioner, myndigheter och staten – har ett särskilt ansvar för att minska lönegapet då offentlig sektor är arbetsgivare inom branscher där en stor andel av de anställda är kvinnor. En mer noggrann inventering av lönegapet i offentlig sektor bör ske för att rätta till systematiska fel.

Medlingsinstitutet har konstaterat att det fortsatt finns stora oförklarade löneskillnader mellan kvinnor och män. Detta är självklart helt oacceptabelt att kvinnor får lägre lön, bara på grund av att de är kvinnor. Centerpartiet driver på för att dessa oförklarade löneskillnader successivt ska minska. Staten har ett ansvar att gå före som arbetsgivare.

I de yrken som redan är kvinnodominerade, typiskt inom offentlig sektor, är det avgörande att det finns flera och konkurrerande arbetsgivare som tävlar om och tar vara på anställdas kompetens. Valfrihet och mångfald i välfärden är därför viktigt både för medborgarna och för de anställda.

Jämställt företagande

En ännu mer djupgående klyfta mellan män och kvinnor är gapet i ägande och företagande. Alla – oavsett kön – ska ha möjlighet att starta och driva företag. Så är det inte idag. Markant fler män än kvinnor driver företag och kvinnor har svårare att få finansiering för sitt företagande. Ett dynamiskt företagsklimat är grundläggande för att komma till bukt med dessa problem, men det räcker inte när utgångsläget i form av ägande och investerare är så pass ojämnt mellan män och kvinnor.

Framgångsrika jämställdhetsprojekt och ekonomiska punktsatser har genomförts. Men det som behövs är förändringar av bestående karaktär. Centerpartiet vill se ett helhetsgrepp som innefattar flera delar. Kvinnodominerade branscher måste vara öppna för företagande och forskningsresurser måste gå till kvinnodominerade fält i lika hög grad som till mansdominerade. Kvinnor måste också ges likvärdiga möjligheter att ta sig in i branscher som idag är mansdominerade. Företagarpolitiken kan inte enbart fokusera på att i efterhand försöka korrigera för ojämlikheter som har sin orsak långt tidigare.

Vidare är det avgörande att den offentliga företagspolitik i sig inte bidrar till att förstärka den manliga dominans som redan finns i näringslivet. Berörda myndigheter, såsom Vinnova, Almi och Tillväxtverket, måste ges tydliga och mätbara mål. Dessa krav bör kopplas ihop med kraven på finansiering och verksamhet. Mikrolån och riskkapitalförsörjning särskilt riktad till företag som drivs av kvinnor bör öka. Målet ska vara att alla statliga medel för företagande ska fördelas jämställt.

Konkurrenskraft och motståndskraft

För att Sverige ska kunna förbli rikt måste vi kontinuerligt flytta fram positionerna i en intensiv global konkurrens. Skatter och regler måste premiera en långsiktigt hållbar tillväxt. Digitaliseringen av samhället förstärker en trend mot både globala nätverk men också decentraliserade strukturer där växande småföretag blir alltmer avgörande för konkurrenskraften. Nya jobb skapas när startups växer och blir större, varför politiken måste fokusera på att underlätta denna resa för nya företag. Sverige står väl rustat för att möta dessa förändringar. Samtidigt finns stora risker som hotar svensk ekonomi.

Nationalismen och protektionismen är en allt större kraft i den globala politiken. Detta är ett särskilt stort hot mot Sverige, eftersom vår ekonomi är helt beroende av utbytet med omvärlden. Sverige måste därför, i alla sammanhang, verka för frihandel. Den Europeiska Unionen är central i detta arbete eftersom den utgör ett frihandelsblock som förhandlar med omvärlden. Utan EU kan inte Sverige säkra frihandel inom Europa och på de globala marknaderna. Sverige och EU bör verka för att fler frihandelsavtal tecknas. Rörligheten för arbetskraft inom EU är också avgörande för svenska företags kompetensförsörjning. Det gäller både våra globala storföretag med verksamheter i många länder och småföretag med behov av särskild kompetens.

Vi vet att konjunkturen förr eller senare vänder. I ett läge med hög skuldsättning och låga räntor är Sverige sårbart. Vi måste i högre grad vara rustade för sämre tider.

Minskat regelkrångel för Sveriges företagare

Företag måste kunna skapas och växa, inte bara i städerna utan även på de mindre orter som förlorar anställda och är i stort behov av nya jobb. Fyra av fem nya arbetstillfällen har under de senaste decennierna skapats i små och medelstora företag. Det digitaliserade samhället går också mer och mer mot decentralisering, med små företag och egenföretagare i nätverk. Om en generation kan Sverige ha en miljon företagare. Vårt nuvarande samhälle, dess skatteregler och trygghetssystem, är inte anpassade för ett utspjutt och småskaligt företagande. Vi måste därför förändra företagarpolitiken i grunden, med genomgripande regelförenklningar och reformer av skattesystemet.

Det småskaliga, aktiva ägandet och företagandet bör inte systematiskt missgynnas gentemot storskaligt och institutionellt ägande. För att minimera krånglet för de allra minsta företagen ska de ha rätt att välja en schablonbeskattning baserat på omsättning. För de växande företagen ska reglerna för kapitalbeskattning vara enkla, översiktliga och uppmuntra aktivt delägarskap. Beskattningen av fåmansbolag bör förenklas kraftigt, vilket kräver ett minskat gap mellan skatt på arbete och kapital.

Det behövs ett mer systematiskt regelförenklingsarbete. Det statliga Regelrådet bör förstärkas och ges ökade befogenheter och resurser att föreslå förändringar i lagförslag som bedöms skapa ökad regelbörda. Regelrådet bör också kunna granska regelbördan på lokal nivå och komma med stöd till kommunerna. Nya regler bör dessutom ha en kontrollstation där det efter fem år måste gå att motivera att de fortfarande behövs, annars upphör de automatiskt. Kostnader, i form av såväl tidsåtgång som avgifter, för företag som söker tillstånd hos kommuner och myndigheter måste minska. Om en tillståndsansökan inte besvaras inom två månader bör grundregeln vara att tillståndet beviljas automatiskt.

Offentlig upphandling stänger ofta ute småföretag, som bara utgör en tiondel av de som bjuder på offentliga upphandlingar. Offentlig upphandling bör därför småföretagsäkras, genom att krav ställs på att mindre omfattande upphandlingar utformas så att även småföretag kan delta. Syftet med upphandlingarna bör i första hand vara att värna skattebetalarnas intressen.

För de minsta företagen utgör en anställds sjukfrånvaro ett stort avbräck, som förstärks av att arbetsgivaren har ansvar att betala sjuklön. Ett högkostnadsskydd för sjuklönekostnader infördes därför för små företag, men tiden för små företag att få tillbaka sjuklönekostnader måste förkortas.

Trygghetssystemen måste också anpassas till företagare. Ersättningar måste framöver baseras på faktisk uttagen lön, med övergångsregler för nystartade företag. Försäkringskassan bör ha företags fortlevnad som ett kriterium i sina bedömningar. Mindre arbetsuppgifter som krävs för företagets fortlevnad bör vara möjligt att kombinera med exempelvis att söka jobb och ta ut föräldraledighet.

Personer som har varaktigt jobb i Sverige och därmed bidrar till kompetensförsörjningen i Sverige, får inte utvisas på grund av administrativa fel som begåtts av tidigare arbetsgivare. Detta sker dock fortsatt, trots att praxis, och i viss mån lagen, har anpassats för att förhindra det. Reglerna framöver måste vara tydliga. Sanktionerna mot administrativa misstag från arbetsgivare bör riktas mot den arbetsgivare som begått misstagen, inte arbetstagaren. I den mån arbetstagaren själv varit oaktsam, men inte har haft avsikt att lura myndigheterna, är det orimligt att sanktionen är utvisning.

Skattereform för hållbar tillväxt

Trots en rad reformer uppvisar det svenska skattesystemet stora skevheter som begränsar möjligheten till sysselsättning för utsatta grupper, för entreprenörskap och för Sveriges framtida tillväxtmöjligheter. Sverige är i stort behov av reformer som stärker Sveriges konkurrenskraft, som lockar investeringar till Sverige och ger våra företag större möjligheter att skapa jobb och tillväxt. Antalet arbetade timmar behöver fortsätta öka om Sverige långsiktigt ska ha råd att behålla och utveckla vår välfärd. Centerpartiet vill därför se en grundlig skattereform, som syftar till att skapa mer jobb och tillväxt och samtidigt ökar kostnaden för miljöfarlig verksamhet.

Skattebördan måste minska och förskjutas bort från arbete och till andra skattebaser. Inkomstskatterna har tack vare jobbskatteavdragen gradvis minskat, främst i de lägsta inkomstskikten, vilket kraftigt förstärkt incitamenten att arbeta och ta sig ifrån bidrag. Men arbetsgivaravgifterna förblir höga, vilket minskar företagens efterfrågan på arbete. Breda sänkningar av skatterna för att anställa personer som står långt från arbetsmarknaden måste fortsätta.

Marginalskatterna tillhör också världens högsta. Lägre marginalskatter som betalas av färre än idag är avgörande för att värna incitamenten till långa och krävande utbildningar, för att locka experter till Sverige och för att behålla expertis i landet. Skatteskalen bör bli mindre brant.

För att möjliggöra sänkt skatt på arbete behöver den offentliga sektorn effektiviseras, men skatteuttaget från andra skattebaser kan också behöva öka. Framförallt skatter på miljöskadliga utsläpp och viss konsumtion måste stå för en högre del av skatteuttaget. Genom grön skatteväxling kan fokus ligga på skatter som bidrar till att lösa miljöproblem, samtidigt som skadliga och snedvridande skatter på arbete och företagande minskar. Vi måste generellt minska dagens stora gap i beskattningen mellan arbete och kapital, som bland annat bidrar till att komplicera företagsbeskattningen. Att minska gapet i beskattning ska ske genom sänkta skatter på arbete, inte genom höjda skatter på kapital.

För att skatten på arbete ska kunna sänkas kan också skatteuttaget från fastighetssektorn behöva öka. Det är angeläget med en bred överenskommelse där bostadsbeskattningen ses över för att gynna långsiktig stabilitet. I en sådan överenskommelse är Centerpartiet berett att exempelvis se över ränteavdraget. Ränteavdraget gynnar hög skuldsättning, vilket både riskerar att leda till skeva drivkrafter för den enskilde och problem för statsfinanserna på sikt. Vidare behövs en reform av reavinstbeskattningen för att öka rörligheten på

bostadsmarknaden samt en översyn av de regionala skillnaderna i fastighetsavgiften. Därtill bör övriga skatter på att köpa, äga och sälja bostäder ses över. Förändringar bör ta hänsyn till fördelningspolitiska aspekter, också mellan generationer.

Överlag är skattesystemet idag för komplext och svårt att överblicka för individen. Alla delar av skattesystemet måste därför förenklas, inte minst gäller det skattereglerna för småföretag.

Använd digitaliseringens kraft

Sverige och svenskt näringsliv har en stark position i den nya digitaliserade ekonomin som måste vårdas och utvecklas. Samtidigt finns en överhängande risk att byråkrati och regler bromsar digitaliseringens möjligheter för nya tjänster och arbetstillfällen. Dessutom har offentlig sektor en mycket varierande grad av digitalisering, vilket påverkar möjligheterna till bättre service för medborgarna. En ny svensk digital modell måste grundas på bejakande av individen och dess behov.

Existerande regler bör kontinuerligt anpassas till den nya digitala verkligheten. Det måste vara möjligt för allmänhet och företag att föreslå anpassningar och ändring av tillämpning av existerande regelverk till digitaliseringen, exempelvis genom ett förstärkt Regelråd, som också bör ha möjlighet att ta initiativ till anpassningar.

För att sänka tröskeln till småskaligt företagande i bl.a. delningsekonomin krävs förenklade regler för mikroföretag, där skatten tas ut som en enkel schablonskatt på omsättningen. Skatteverket måste på sikt också kunna erbjuda möjligheten att via digitala plattformar betala in skatten kontinuerligt och i realtid få information om ersättningar i trygghetssystemen uppdaterade och redovisade.

I Sverige finns en exceptionell tillgång till stora offentliga dataserier. Här finns också stor kunskap i det privata näringslivet om hur sådan data kan användas för att förbättra och förfinas tjänster. Inom ramen för ett stärkt integritetsskydd bör möjligheten att enkelt, snabbt och billigt få tillgång till stora offentliga dataset förbättras, inte minst för att säkra konkurrensneutraliteten mellan små- och stora företag.

Människor förtjänar och förväntar sig att få offentlig service bättre anpassad till sina behov och sin livssituation, vilket kräver en mer effektiv och digitaliserad offentlig sektor. Men idag släpar digitalisering inom offentlig sektor efter, det är ofta lättare att boka jorden-runt-resa än en läkartid på nätet. Offentlig sektor måste bli bättre på att utnyttja digitaliseringens möjligheter.

Ersättningsystem inom valfrihetssystemen bör anpassas på ett rationellt sätt, så att privata och ideella utförare kan skapa nya digitala tjänster. Exemplet med digitala läkarbesök visar hur innovationer annars kan upplevas som ett ekonomiskt hot för regioner. Även i det fall där staten öronmärker medel inom välfärdsystemen bör de premiera digital innovation, i synnerhet sådan som kan kompensera för fysiska avstånd.

Motståndskraft inför lågkonjunkturen

Politiken måste både möta de långsiktiga utmaningarna och förbereda ekonomin för de problem som väntar runt hörnet. När konjunkturen vänder nedåt måste svensk ekonomi ha motståndskraft.

För det första måste uppbyggnaden av risker på bostadsmarknaden bromsas utan att unga och nyinflyttade hindras från att ta sig in på bostadsmarknaden. I grunden krävs strukturella reformer, bland annat en reformerad bostadsmarknad. Men själva belåningen måste bli mindre skattemässigt gynnsam, samtidigt som regleringen bör fokusera mer på att premiera en sund amorteringskultur än på att stänga vissa inkomsttagare ute.

Finanspolitiken måste ha utrymme att stimulera ekonomin, utan att den långsiktiga trovärdigheten för Sveriges statsfinanser äventyras. Respekt för det nya överskottsmålet och skuldankaret är viktiga för att skapa reserver. Reformerna i budgeten måste vara fokuserade på det som förstärker tillväxtförmågan och sysselsättningen. I högre grad bör även kommunerna och regionernas ekonomi tas i beaktande när de offentliga finanserna bedöms inför en lågkonjunktur, så att inte ett starkt statsfinansiellt läge på nationell nivå motsvaras av kraftigt försämrade finanser i kommuner och landsting. Staten måste med mer generella och mindre öronmärkta resurser underlätta för kommuner, landsting och regioner att bedriva en ansvarsfull ekonomisk politik.

Finansmarknaderna måste också vara rustade för att möta en kris, genom tydliga regler för krishantering. Skulle exempelvis bostadspriserna falla kraftigt följs det i regel av en dämpad konsumtion och konjunktur, där vissa hushåll med försämrade inkomster kan få svårt att amortera och betala räntor, vilket i sin tur försämrar konjunkturen. För dessa hushåll bör det finnas väl fungerande system för skuldsanering. Vi måste kontinuerligt säkra att det finns rutiner och beredskap för att säkra finansiell stabilitet, för att konsolidera banker, samtidigt som insättarnas pengar tryggas.

Stärk ekonomin för kommuner och regioner

Kommuner och regioner ansvarar för en mycket stor del av välfärden i Sverige, och står inför en tuff ekonomisk situation. Var fjärde svensk kommun gick med underskott 2018 enligt Sveriges kommuner och landsting, SKL. Orsaker är bl.a. att Sveriges befolkning består av allt fler äldre, ökade kostnader för barn och unga samtidigt som bristen på arbetskraft är stor i hela samhället, och behovet av nyrekrytering av arbetskraft i kommunsektorn är stor.

Genom Januariavtalet ska statsbidragen till kommuner och regioner stegvis öka under hela mandatperioden. En översyn behövs också av de riktade statsbidragen som har ökat kraftigt till bland annat skola, vård och äldreomsorg. Riktade statsbidrag är dyra att söka och hantera och överensstämmer sällan med specifika behov i en viss kommun eller region. Staten måste med mer generella och mindre öronmärkta resurser underlätta för kommuner, landsting och regioner att bedriva en ansvarsfull ekonomisk politik.

En särskild problematik är de stora skillnaderna i kommunalskatt, där befolkningen i många landsbygdskommuner betalar långt högre skatt än framför allt de som bor i ett antal förortskommuner i storstadsområdena. Det uppstår en problematik i kommuner med litet befolkningsunderlag och svagare skattekraft, som både får sämre service och högre kommunalskatt. Det är angeläget att både stimulera den ekonomiska utvecklingen i landsbygdskommunerna, och samtidigt se på andra möjligheter att möta ökade behov inom t.ex. äldreomsorgen än genom höjda kommunalskatter.

Centerpartiet vill att:

1. omställning och kompetensutveckling ska underlättas. Fler vuxenutbildnings- och vidareutbildningsinsatser behöver inrättas och ett Yrkehögskolelyft genomföras. Gränsen för studiestöd bör höjas från 47 år till 60 år. Större drivkrafter för företag att satsa på personalens kompetensutveckling måste skapas.
2. turordningsreglerna ska vara lika för alla och baserade på kompetens. Fler ska ges möjlighet att komma in på arbetsmarknaden till en lite lägre lön. En bättre proportionalitet behöver nås i förfackförbunds möjligheter att vidta stridsåtgärder mot mindre företag.
3. människor med långvarig sjukfrånvaro ges bättre förutsättningar att komma in i jobb. Försäkringskassan ska ha ett mål för återgång till arbete, istället för dagens mål om att få ner antalet dagar som utbetalas ur sjukförsäkringen.
4. den som kommer till Sverige möts av höga förväntningar och höga krav. Ett intensivår inrättas för snabbare introduktion till det svenska samhället, med fler timmar av svenskundervisning, arbete, praktik och samhällsorientering. För nyanlända kvinnor är det särskilt viktigt att rikta fokus på språket och att stärka dessa kvinnors ekonomiska egenmakt. Nyanlända bör kvalificera sig in i trygghetssystemen genom arbete.
5. jämställdheten stärks, genom att det oförklarade lönegapet mellan kvinnor och män sluts och att offentliga arbetsgivare visar ledarskap i det arbetet. Statens insatser för företagande i form av riskkapital, rådgivning och stöd fördelas jämnt mellan kvinnor och män.
6. småföretag ges bättre förutsättningar. Trygghetssystemen bör anpassas bättre till företagare. Upphandlingsregler behöver i större grad göra det möjligt för småföretag att delta.
7. en kraftig regelförenkling genomförs. Regler ska bibehållas endast när de går att motivera utifrån att de fortsatt fyller en funktion. Regelrådet bör förstärkas och ges ökade befogenheter. Tillstånd ska utfärdas inom rimliga tidsramar. Arbetskraftsinvandring ska bejakas och inte omgärdas med onödiga administrativa bördor.
8. en skattereform genomförs i syfte att öka sysselsättningen och antalet arbetade timmar, stärka Sveriges konkurrenskraft, öka möjligheterna att nå klimat- och miljömålen, förbättra bostadsmarknadens funktionssätt, säkra välfärdens långsiktiga finansiering och minska klyvningen mellan människor och platser. För detta krävs sänkt skatt på jobb och företag, ökad skatt på miljöskadliga utsläpp och viss konsumtion samt att skatterna för att köpa, äga och sälja bostäder ses över. Skatten på att anställa personer med svag ställning på arbetsmarknaden ska sänkas.
9. digitaliseringens kraft används fullt ut. Offentlig verksamhet bör digitaliseras mer, såväl myndigheter som välfärdsverksamheter. Den offentliga data som finns ska tillgängliggöras, så länge det inte riskerar enskildas integritet. Lagar och regler bör kontinuerligt ses över för att anpassas till den nya digitala ekonomin.
10. kommunernas och regionernas ekonomi stärks. Kommuner och regioner står inför stora ekonomiska utmaningar de kommande åren, inte minst till följd av den

demografiska utvecklingen, varför det krävs andra sätt att finansiera välfärdstjänsterna än genom höjd kommunalskatt. Statens pålagor på kommuner och regioner behöver minska, och i det fall som nya åtaganden åläggs kommuner och regioner ska finansieringsprincipen tillämpas fullt ut. Högre, och mer generella, statsbidrag krävs samt att särskilt stimulera ekonomisk utveckling i landsbygdskommuner.